

November 25. Katalin napja

Katalin, azaz Alexandriai Szent Katalin vértanú († 305 táján), a középkornak alighanem legtiszteltebb, legnépszerűbb női szentje, a

Vi

s Capitaless, továbbá a Tizennégy Segítőszent egyike. A görög eredetű szó jelentése: „*tiszta, szeplőtelen*”.

Katal

in

tisztelete a régebbi hívő századokban azért volt annyira egyetemes, mert Jézus az ő mennyei vőlegénye megígérte neki, hogy meghallgatja mindazokat, akik menyasszonyához, Katalinhoz ájtatosan és bizalommal fohászkodnak.

Katalin

okosságánál fogva diákok, tudósok, egyetemek, vértanúságának eszköze, valamint a fuvarosok, bognárok, kerékgyártók, molnárok, fazekasok, szövőlányok egykori védőszentje. Ő volt hajdanában a patrónája

Szeged

városának is. A nagyszombati, majd pesti egyetemen a jogi kar dékán-választása egészen 1833-ig

Katalin

napján történt.

Katalin

védőszentje volt a bányászoknak is. Ez magyarázza többek között Kőrmöcbánya, Selmecebánya, Nyitrabánya

,
Telkibánya

,
Szomolnok

,
Nagybánya

(középkor, 1724-ben pusztult el) plébániatemplomainak patrocíniumát. Céheink is szívesen választják Katalint védőszentül, hiszen a középkorban vallási közösségnek is számítottak. Így

November 25. Katalin napja

Írta: Kürtössy Péter

2011. november 22. kedd, 16:27 - Módosítás: 2020. április 06. hétfő, 13:02

az eperjesi szűcsöknek és a soproni halászsoknak is ő volt a patrónája.

Katalin előttünk ismert legrégebb hazai patrocíniuma az esztergomi dominikánusoké (1231). V eszprémvölgy

és

Pölöske

dominikánus apácái is őt tisztelték a XIII. században védőszentül. Középkori titulusra utaló helyneveink:

Szentkatalin

(Baranya, Pozsony, Trencsén),

Szentkatolna

(Háromszék),

Szentkatolnadorna

(Szolnok–Doboka),

Pósaszentkatalin

(Burgenland). Mai patrocíniumokat felsorolni nehézkes lenne, annak sokasága miatt (pl. Gyöngyösoroszi, Pány, Fehérvárcsurgó, Szőreg, Hosszúpályi, Ditró, Szentkatolna).

Katalin freskóciklusát Máramarossziget XIV. században épült, de a múlt században lebontott református temploma őrizte:

Katalin korholja a császárt, mert pogány isteneknek áldoz. Meg akarja a császárt téríteni. A bölcseket a keresztény vallásra téríti. Kivégzik. Lelkét egy angyal az égbe viszi. Lábainál egy koronás alak és a donátor. Angyal jövendöli, hogy

Katalin

a bölcseket a keresztény vallásra téríti. Kivégzik. Lelkét egy angyal az égbe viszi. Lábainál egy koronás alak és a donátor. Angyal jövendöli, hogy

Katalin

a bölcseket meggyőzi. Angyalok viszik a Sinai hegyre.

Csanádapácai időjárási regula szerint: *ha Kata kopog, karácsony lotyog*, vagyis, ha Katalin napján fagy, akkor karácsonyig lucskos lesz az idő. Így tartják ezt Farkaslakán is

: *ha*

Katalin

kopogós, karácson locsogós.

November 25. Katalin napja

Írta: Kürtössy Péter

2011. november 22. kedd, 16:27 - Módosítás: 2020. április 06. hétfő, 13:02

Az újkígyósiak ezen a napon meggyfagallyat tesznek egy vízzel telt üve

gbe. Meleg helyre rakják, a vizet többször felfrissítik, karácsonyra szépen kizöldül. Ez a *kataliná*
g.

Gömörben a lányos házaknál

Katalin

napján kilenc különböző fáról bimbós ágat törnek. Ha az ágak karácsonyra kihajtanak, akkor a lány férjhez megy. Szendrő borsodi faluban úgy tartják, hogy csak szűzlánynak virágzik ki az ága. A népi köztudat szerint Szent

K

atalin

az újbórral kezdődő kisleány utolsó napja. Így tartja a hazai németiség is:

Kathrein sperrt Tanz und Geigen ein.

A

Katalin

-bál

országszerte máig minden társadalmi rétegben ismeretes. Általános volt ez az erdélyi szászok körében is: a hosszú őszi munkák befejezése után e

nap

megünneplése kikapcsolódást, feltöltődést és szórakozást jelentett. Ecelen például ifjúsági bált szerveztek, ezért

Katalin

napját párválasztó napnak is hívták. Ezen túl már sem lakodalom, sem bál nem esett egészen nagyfarsangig, hiszen következik az advent, a karácsonyi ünnepekre való lelki felkészülés négy hete.

Források:

November 25. Katalin napja

Írta: Kürtössy Péter

2011. november 22. kedd, 16:27 - Módosítás: 2020. április 06. hétfő, 13:02

[B´lint S´ndor: Ünnepi kalend´rium II. Szent Istv´n T´rsulat. Budapest, 1977. 493–504.](#)

Jakab Rozália: „Nálunk a harangszó elszáll a határig” Népelet és néphagyomány Farkaslakán. Tamási Áron Alapítvány. Kolozsvár, 2001. 161.

Pozsony Ferenc: Az erdélyi szászok jeles napi szokásai. Pro-Print Könyvkiadó. Csíkszereda, 1997.224.